

Za gospodarje

Maribor, dne 25. januarja 1933.

Vprašanje kmečkih dolgov.

Konec.

Kdo uživa to zaščito?

Samo oni kmet:

1. ki obdeluje zemljo sam ali s člani svoje rodbine;

2. čigar obdavčeni dohodek izvira pretežno od kmetijstva;

3. če ne presega njegovo posestvo 75 ha za obdelovanje sposobne zemlje (njive, sadovnjaki, vinogradi, travniki razven pašnikov).

Izjema od občega določila, da mora kmet obdelovati zemljo sam ali pa s člani svoje rodbine, nastopi, ako ne more ta oseba vsled bolezní, ali vsled slabosti sebe ali svojih rodbinskih članov sama obdelovati svoje zemlje; maloletni otroci kmetov, dokler ne postanejo polnoletni, in kmečke zapuščine, dokler se ne izroče, spadajo pod ta zakon, čeprav prvi sami ne obdelujejo zemlje, v drugem primeru je osebno obdelovanje izključeno, ker zapustnika ni več, dedič pa še ni postal lastnik podedovane zemljišča.

Poroki in nerazdelni dolžniki kmetov, ki so sami kmetje, tudi uživajo omenjeno ugodnost.

Potrdilo o tem, kdo je kmet, izdajajo občine na zahtevo kmeta dolžnika, ali na zahtevo sodišča; ta potrdila mora potrditi tudi srezko načelstvo.

Za katere terjatve doseže upnik lahko tudi prisilno dražbo ali prisilno upravo?

Upniki morejo in smejo za izterjanje svojih iztoženih terjatev doseči tudi prisilno dražbo ali prisilno upravo:

1. ako so dolgovi napravljeni po 20. X. 1931 in se nanašajo:

a) do zneska 500 Din na nakup življenjskih potrebščin, obleke in obutve, kolikor niso kmetje za take dolgove izdali menic;

b) brez omejitve na znesek na zahteve obrtnikov za opravljena obrtna dela — zidarji, mizarji, krojači itd.;

2. vsi dolgovi, ki so napravljeni po 20. IV. 1932;

3. preživitinske terjatve proti kmetu;

4. terjatve, ki jih ima kdo proti kmetu, ker je kmet storil kaznivo dejanje (razne odškodnine, boleznine itd.);

5. odškodnine za poljsko škodo, ki jo je napravil kmet;

6. plače (mezde) oseb, ki so zaposlene v dolžnikovem gospodinjstvu ali gospodarstvu, in

7. zakupnine in najemnine.

Vsa omenjena zaščita velja do časa, ko se izda zakon o spremembi kmečkih dolgov.

Prisilne dražbe odloži sodišče po službeni dolžnosti, ako je iz spisov razvidno, da je dolžnik kmet, sicer pa le na predlog dolžnika s predložitvijo zahtevanega potrdila od občine.

Vsa opisana zaščita pa ne velja za terjatve Narodne banke, to je, ona more in sme izterjovati, kakor bi kmečke zaščite ne bilo.

Zaradi olajšanja gospodarskih razmer v državi sme izdati ministrski svet odredbe, ki smejo veljati največ 1 leto.

Doslej sta bili izdani dve taki uredbi in sicer določa ena izplačevanje vlog pri denarnih zavodih, druga pa predpisuje ureditev plačila dolgov vseh dolžnikov in ne samo kmetov. (Tako zvana uredba o posredovalnem postopanju.) O tej uredbi bomo poročali v prihodnji številki »Slovenskega gospodarja«.

Kuluk v letu 1933.

»Službeni list« z dne 11. jan. 1933 pri naša razglas bana dravske banovine o ljudskem delu in odkupnini.

Ministrstvo za gradbo je naročilo banski upravi z razpisom z dne 26. dec. 1932, da odredi v smislu §§41 in 44 zakona o nedržavnih cestah število enot

in višino povprečne dnevniče navadnega delavca za delovno obveznost, odn. odkupnino glede nedržavnih cest. Na podlagi tega je odredil ban, da znašata za leto 1933 ljudsko delo in odkupnina dve enoti, to je v dvakratnem znesku dajatve po tabeli o količini dnin, odn. odkupnine. Povprečna dnina je določena za leto 1933 na 10 Din, dočim je bila leta 1932 15 Din.

Nadalje je ministrstvo za zgradbe z odlokom z dne 29. dec. 1932 oprostilo dravsko banovino ljudskega dela in odkupnine za banovinske ceste. Oprostitev za leto 1932 zaprosi banska uprava s posebno vlogo. Iz tega sledi, da namerava banska uprava tudi v svoj proračun za 1933-1934 vnesti 25% nadomestno doklado kakor v sedaj veljavnem proračunu, katere donos je bil cenjen na 18 milijonov Din. Javni uslužbenci plačujejo obvezno odkupnino kakor l. 1932.

Občine, ki ne razpolagajo z rednimi denarnimi sredstvi za gradbo in vzdrževanje občinskih cest v smislu § 37 zakona o nedržavnih cestah, naj sestavijo odnosno dopolnijo sezname zavezancev za odslužitev ljudskega dela in sezname za odkup te obveznosti samo glede občinskih cest in sicer v dvojnem izvodu. Seznami morajo biti sestavljeni in razglašeni naj kasneje do 15. februarja t. l. Po preteku razglasitvenega in pritožnega roka predlože občine sezname z eventualnimi pritožbami pristojnemu oblastvu v obdobju, to je v selskih občinah okrajnemu načelstvu in v občinah z mestnim načelstvom kr. banski upravi.

Razna obvestila.

Devetmesečni tečaj za vinarstvo, sadjarstvo in kletarstvo na ban. trsnici in drevesnici v Pekrah pri Mariboru se bo vršil od 1. marca do 30. novembra t. l. V tečaj se skreje omejeno število dovolj razvitih in zdravih kmetov in viničarskih mladeničev, v starosti nad 16 let. Pouk je praktičen in teoretičen. Gojenci dobe brezplačno stanovanje s popolno oskrbo in mesečno po 50 Din za nabavo potrebnih učil. Lastnoročno pisane in s 7.50 in 25 Din. kelekovane prošnje, opremljene s krstnim listom, domovnico, odpustnico iz ljudske šole,

zdravniškim izpričevalom, npravišnim izpričevalom in izjavo staršev, da pustijo prosilca ves čas v tečaju, je osebno oddati do 20. februarja upravniku banov. trsnice in drevesnice v Pekrah, pošta in železniška postaja Limbuš pri Mariboru.

Devetmesečni tečaj za vinarstvo, kletarstvo in sadjarstvo se bo vršil v času od 1. marca do 30. novembra t. l. na banovinski trsnici in drevesnici v Kapeli, pošta Slatina-Radenci. V tečaj se sprejmejo dovolj razviti in zdravi mladeniči v starosti od 16 let naprej. Pouk je praktičen in teoretičen. Gojenci dobe prosto stanovanje, popolno prosto oskrbo ter mesečno po 50 Din za nabavo potrebnih učil in drugih malenkosti. Lastnoročno pisane in primerno kolkovane prošnje, katerim je priložiti: krstni list, zadnje šolsko spričevalo, zdravniško spričevalo in npravišno spričevalo ter za mladoletne izjavo staršev, da puste svojega sina v tečaj, naj reflektanti predložijo osebno do sredine meseca februarja pri upravniku zgoraj navedene banovinske ustanove.

Enodnevni tečaj o rezi v vinogradu se vrši v soboto dne 11. februarja t. l. na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Pouk je teoretičen in praktičen ter traja od 8. do 12. in od 14. do 18. ure.

Dvodnevni kletarski tečaj se vrši v petek in soboto, to je dne 3. in 4. februarja t. l. na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Pouk je teoretičen in praktičen ter traja dnevno od 8. do 12. in od 14. do 18. ure.

Rogaška Slatina. Ponovno slišimo govoriti, da je v tej krizi treba pomagati predvsem kmetu. O tem smo do sedaj slišali besede, pa nismo opazili dejanj. Resnična pomoč bi bila kmetu, kakor že tolikokrat omenjeno, v sorazmerju nakupnih cen tega, kar kmet prodaja, in kar mora kupiti. Toda v tem oziru ne vidimo prav nobenih prizadevanj niti tam, kjer bi to bilo izvedljivo brez posebnih težkoč in samo ob sebi umevno. Tako sem n. pr. pred kratkim kupil v mesariji v Rogški Slatini pol kg teletine. Plačal sem za njo nič manj kakor 8 Din in to v času, ko mesariji ponujajo za 1 kg žive teže 3 Din. Po tem računu dobi kmet, ki je redil kra-

vo in tele, največ 200 Din za tele, a mesar najmanj 600 Din. Pa ni nikogar, ki bi napravil temu konec! Ni čuda, ako razni ljudje zidajo milijone vredne zgradbe, ko še kmet za sol nima. V pekarni dobiš žemljo, ki tehta 6 dkg; naredi se jih torej iz 1 kg moke 16, ki stanejo 8 Din, ko je stal 1 kg moke v velikem 2.10 Din; zopet več nego trikratni iznos. Kljub skrajno nizkim cenam žlvine in žita je za kmeta še vedno luksuz, jesti meso in žemljo; kljub 15—20urnemu delavniku je obsojen na črni kruh in fižol. Ko so nekateri tukajšnji kmetje nepravilno prodajali vino, da bi prišli do krvavo zasluženih par, so bili brez usmiljenja kaznovani z globo 1000 do 2000 Din; proti kmetu za obrtnika torej tolika strogost, ali bi ne bila na mestu ista mera tudi za obrtnike. Dokler bodo vladale take razmere, ni misliti na zboljšanje za kmeta, pa tudi ne za konzumenta.

Galicija. Kljub strašni suši smo imeli letos po nekaterih naših vaseh še prav povoljno letino. Poglavitni pridelek so bila seveda jabolka; z njihovim izkupičkom so si naši kmetovalci-sadjarji pomagali iz najhujše stiske. Kriza je dospela na vrhunec in če bi tega božjega daru ne bilo, bi marsikateri obupal. Samo škoda, da sadje ni doseglo višjih cen. Te preslabe cene so nas zopet naučile, da je le v organizaciji moč. Zato se bode treba še bolj poprijeti nasvetov naših kmetijskih in sadjarskih strokovnjakov in osnovati še več sadjarskih podružnic, da bomo tako lažje premagali težave, ki nas tlačijo. Ko bo v nedeljo dne 29. januarja občni zbor Sadjarske in vrtnarske podružnice v Galiciji, se vabijo vsi naši posestniki-sadjarji, da se tega udeležijo v obilnem številu. Pa ne samo udeležiti, ampak tudi pristopiti bi moral vsak sadjar k naši podružnici, ki že par let obstoja. Dosedaj nas je bilo vsako leto samo okoli 30, zakaj bi nas ne bilo 100 ali še več? Res je trda za dinarje, a z dobro voljo in z zavednostjo se že spravijo skupaj; ko pa ima človek za borih 25 Din celo leto razvedrilo in čez vse podučljivo glasilo »Sadjar in vrtnar«. Torej v nedeljo dne 29. januarja pridite vsi Galičani po zjutrajšnjem opraviilu v osnovno šolo, ne bo vam žal. Povabili in na-

prosili smo tudi predavatelja v osebi g. sreskega kmetijskega referenta iz Celja. Trudimo se vsi za napredek naše še najbolj hvaležne in dobičkanosne gospodarske panoge, to je sadjarstva, seveda z geslom: »V slogi je moč!« Na ta način bomo mogoče dočakali še čase, ko si bomo kmetovalci sami narekovali in določevali cene našim kmetijskim pridelkom v škodo vsem nepotreb-nim prekupčevalcem.

Ljudski pravnik.

Pravica saditve dreves na lastni zemlji. O. A. L. p. P. — Sosed ima poleg Vašega vrta svoj vrt. Meter od meje hoče na svojem svetu nasaditi jablano, ki bi Vaš vrt popolnoma zasenčila. Vprašate, kako daleč od meje mora sosed nasaditi drevo. — Ne glejte sosedovega ravnanja s prevelikimi očmi, ker je povsem gotovo, da Vam ena jablana vrta ne bo popolnoma zasenčila, zlasti ne takoj v začetku, ko je še mlada. Zakonitih predpisov, kako daleč od meje mora sosed saditi drevesa, dosedaj še nimamo. Kako smete postopati z drevesom, ko bo razprostrlo veje in korenine v Vaš svet, pa prav natančno opiše letošnji koledar »Slovenskega gospodarja« v spisu »Pamet je boljša kot žamet«. Kupite si istega in natančno prečitajte, boste našli veliko koristnih nasvetov za svoje ravnanje.

Nevknjižene preživitne pravice. C. A. H. p. P. — Po svoji ženi ste podedovali polovico posestva. V prevzemni pogodbi ima izročitelj izgovorjeno vsak dan pol litra mleka, ako je pri hiši molzna krava, sicer pa ne dobi ničesar. Pravite, da hočete preživitkar sedaj, da mu plačate to njegovo pravico za deset let naprej. Vprašate, če to lahko zahteva od Vas in če morate dolžnost dajanja pol litra mleka vsak dan izpolnjevati, čeprav je ta pravica sama pisana v prevzemni pogodbi, ni pa vknjižena. — Preživitkar gotovo lahko zahteva od Vas vse; druga stvar pa je, če morate Vi te pravice izpolniti. Kot mož — prevzemnik posestva po svoji ženi ste dolžan dajati pol litra mleka na to, ali je pravica preživitkarja vknjižena na Vašem posestvu ali ne. Vi ste dolžni izpolnjevati pravico preživitkarja glede dajanja mle-

ka, kakor je zapisana, torej vsak dan pol litra, če je pri hiši molzna krava, sicer ničesar. Iz tega sledi, da Vas nihče ne more prisiliti, da bi morali plačati za 10 let, niti za 1 teden naprej, ker ni gotovo niti to, če boste imeli molzno kravo itd. Bodite z izročiteljem dobri, vestno izpolnite vse svoje obveznosti in mu ne grenite življenja na njegova stara leta.

Prometni davek od prodane živine.

S. J. P. p. C. — Mesarju ste prodali svinjjo in zahteva od Vas, da plačate od kupnine 3% prometnega davka. Vprašate, če ima tako pravico. — Ako ste pri sklenitvi kupčije dogovorili, da boste plačali, oziroma da bo od odtegnil od kupnine 3% za prometni davek, tedaj ima to pravico. Ako pa takega dogovora ni bilo, tedaj ne sme ničesar zahtevati ali odtrgati od kupnine. Upamo, da ste bili tako previdni in niste z dogovorom prevzeli nase take nepotrebne obveznosti. Ako je mesar zadržal 3% od kupnine, tedaj ga opomnite na plačilo, sicer ga tožite, ker vendar ne gre, da bi drugi na račun ubogih kmetov živeli in izrabljali njegovo nevednost.

Pravica otroka do zaslužka pri starih. Odpomoč zoper pljančevanje in zapravljivost očeta. H. J. S. P. p. M. — Meseca januarja Vam je umrla mati. Celo leto ste delali doma na posestvu in skrbeli za vse gospodarstvo in gospodinjstvo. Oče Vam je obljubil v jeseni izplačilo dote. Ko pa je prišla zima, Vas je zapodil od hiše. Oče pljančuje po gostilnah in prodaja posestvo. Vprašate, kaj morate storiti, da rešite sebe in pomagajte svojim bratom in sestram, od katerih je eden velik revež. — Svetujemo Vam, da skušate od očeta zlepega dobiti obljubljeni doto; ako pa noče iste izplačati, tedaj ga boste morali tožiti na izplačilo enoletne mezde v višini, kakor je pri Vas v navadi za take posle. — Če pa hočete rešiti propast očeta in izgubo posestva vsled pljančevanja in zapravljivosti, tedaj predlagajte sami ali obenem z bratom pri sodišču, da se očeta omejeno prekliče, da boste takoj vsaj nekaj zaščitili pred požrešnim in večno žejnim grlom. Razumemo Vaš težki položaj, zato poskusite

še enkrat zlepa, na noben način pa ne pozabite na preklic.

Dogovorjeno odškodnino za sod. M. A. Sv. J. p. L. — V jeseni 1931 ste si izposodili štiripolovnjaški sod. Kot odškodnino ste dogovorili, da boste dali 120 litrov jabolčnika. Lastnik sode zahteva sedaj od Vas 150 Din v gotovini in grozi s tožbo. Vprašate, če boste morali plačati v denarju, ali če se lahko sklicujete na prejšnji dogovor. — Dogovori se sklepajo zato, da se jih drži. Če ste dogovorili kot odškodnino 120 litrov jabolčnika, potem ste dolžni dati samo to. Seveda boste morali v slučaju pravde ta dogovor dokazati. Če bi Vas lastnik sode tožil na 150 Din, pa bi Vi v pravdi dokazali prejšnji dogovor glede dajatve 120 litrov jabolčnika, bo nasprotnik pravdo strožil in bo dolžan plačati vse Vaše stroške. Poskusite zlepega urediti, ker vendar ne gre, da bi lastnik ničesar ne dobil za rabo sode. Bodite pravični in uvidevni!

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 21. januarja so pripeljali špeharji 131 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 11—12, špeh po 13—14 Din. — Kmetje so pripeljali 2 voza sena po 85—95, 1 otave 85, 5 slame po 65—75, 7 voz krompirja po 1—1.50, 40 vreč čebule po 3, česen 8—10, 1 voz zelja 2—4. Karfijola je bila po 4—10, ohrovt 2—3, hren 6—8, radič 10—14, jabolka 1.50—4, hruške 3—6, suhe slive 6—10, celi orehi 6, luščeni 16—18. Kokoš 20—25, piščanci 25—65, gos 60—80, puran 60—90, raca 20—30. Mleko 2—3, smetana 10—12, surovo maslo 22—24, fižol 2.50—3, ajdovo pšeno 4—5. Žitne cene so ostale od zadnjih nespremenjene.

Mariborski svinjski sejem 20. I. 1933. Pripeljanih je bilo 52 svinj. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 7—9 tednov stari komad 130 do 150 Din, 3—4 mesece stari 330 do 360 Din, 5—7 mesecev stari 400 do 450 Din, 8—10 mesecev stari 500 do 550 Din, 1 leto stari 750 do 1000 Din, 1 kg žive teže 6.50 do 7 Din, 1 kg mrtve teže 9.50 do 10 Din. Prodanih je bilo 26 komadov.